Kunsill
tal-Unjoni Ewropea

Brussell, 11 ta' Lulju 2023
(OR. en)

11135/1/23
REV 1

ECOFIN 661
UEM 195
SOC 487
EMPL 338
COMPET 682
ENV 761
EDUC 274
RECH 306
ENER 397
JAI 907
GENDER 138
ANTIDISCRIM 132
JEUN 176
SAN 413

NOTA

minn:	Segretarjat Ġenerali tal-Kunsill
lil:	Kumitat tar-Rappreżentanti Permanenti/Kunsill
Nru. dok. preċ.:	11135/23
Nru dok. Cion:	COM(2023) 606 final
Suġġett:	RAKKOMANDAZZJONI TAL-KUNSILL dwar il-Programm Nazzjonali ta' Riforma tal-2023 tal-Estonja u li tagħti opinjoni tal-Kunsill dwar il-Programm ta' Stabbiltà tal-2023 tal-Estonja

Id-delegazzjonijiet isibu mehmuż l-abbozz ta' Rakkomandazzjoni tal-Kunsill imsemmi hawn fuq, kif diskuss mill-Kunsill u l-Kunsill Ewropew, abbażi tar-Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni COM(2023) 606 final.

RAKKOMANDAZZJONI TAL-KUNSILL

ta' …

dwar il-Programm Nazzjonali ta' Riforma tal-2023 tal-Estonja u li tagħti opinjoni tal-Kunsill dwar il-Programm ta' Stabbiltà tal-2023 tal-Estonja

IL-KUNSILL TAL-UNJONI EWROPEA,

Wara li kkunsidra t-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, u b'mod partikolari l-Artikolu 121(2) u l-Artikolu 148(4) tiegħu,

Wara li kkunsidra r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1466/97 tas-7 ta' Lulju 1997 dwar it-tisħiħ tas-sorveljanza ta' pożizzjonijiet baġitarji u s-sorveljanza u l-koordinazzjoni ta' politiki ekonomiċi[1], u b'mod partikolari l-Artikolu 5(2) tiegħu,

Wara li kkunsidra r-Regolament (UE) Nru 1176/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Novembru 2011 dwar il-prevenzjoni u l-korrezzjoni tal-iżbilanċi makroekonomiċi[2], u b'mod partikolari l-Artikolu 6(1) tiegħu,

Wara li kkunsidra r-rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea,

Wara li kkunsidra r-riżoluzzjonijiet tal-Parlament Ewropew,

Wara li kkunsidra l-konklużjonijiet tal-Kunsill Ewropew,

---

1 ĠU L 209, 2.8.1997, p. 1.
2 ĠU L 306, 23.11.2011, p. 25.

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat tal-Impjiegi,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Finanzjarju,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat tal-Protezzjoni Soċjali,

Wara li kkunsidra l-opinjoni tal-Kumitat tal-Politika Ekonomika,

Billi:

(1) Ir-Regolament (UE) 2021/241 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[3], li jistabbilixxi l-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza ("il-Faċilità"), daħal fis-seħħ fid-19 ta' Frar 2021. Il-Faċilità tipprovdi appoġġ finanzjarju lill-Istati Membri għall-implimentazzjoni ta' riformi u investimenti, li jinvolvu impuls fiskali ffinanzjat mill-Unjoni. F'konformità mal-prijoritajiet tas-Semestru Ewropew, il-Faċilità tikkontribwixxi għall-irkupru ekonomiku u inklużiv u għall-implimentazzjoni ta' riformi u investimenti sostenibbli u li jtejbu t-tkabbir, b'mod partikolari riformi u investimenti biex jippromwovu t-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali u biex jagħmlu l-ekonomiji tal-Istati Membri aktar reżiljenti. Tgħin ukoll biex issaħħaħ il-finanzi pubbliċi u tagħti spinta lit-tkabbir u l-ħolqien tal-impjiegi fuq terminu medju u twil, ittejjeb il-koeżjoni territorjali fl-Unjoni u tappoġġa t-tkomplija tal-implimentazzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali. Il-kontribuzzjoni finanzjarja massima għal kull Stat Membru taħt il-Faċilità ġiet aġġornata fit-30 ta' Ġunju 2022, f'konformità mal-Artikolu 11(2) tar-Regolament (UE) 2021/241.

---

[3] Ir-Regolament (UE) 2021/241 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-12 ta' Frar 2021 li jistabbilixxi l-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza (ĠU L 57, 18.2.2021, p. 17).

(2) Fit-22 ta' Novembru 2022, il-Kummissjoni adottat l-Istħarriġ Annwali dwar it-Tkabbir Sostenibbli 2023, li ta bidu għas-Semestru Ewropew 2023 għall-koordinazzjoni tal-politika ekonomika. Fit-23 ta' Marzu 2023, il-Kunsill Ewropew approva l-prijoritajiet tal-Istħarriġ Annwali dwar it-Tkabbir Sostenibbli 2023, li huma ċċentrati madwar l-erba' dimensjonijiet tas-sostenibbiltà kompetittiva. Fit-22 ta' Novembru 2022, fuq il-bażi tar-Regolament (UE) Nru 1176/2011, il-Kummissjoni adottat ukoll ir-Rapport dwar il-Mekkaniżmu ta' Twissija tal-2023, li fih identifikat lill-Estonja bħala wieħed mill-Istati Membri li jista' jiġi affettwat jew li jista' jkun f'riskju li jiġi affettwat mill-iżbilanċi, u li għalih tkun meħtieġa analiżi fil-fond. Fl-istess data, il-Kummissjoni adottat ukoll opinjoni dwar l-abbozz ta' pjan baġitarju tal-2023 tal-Estonja. Il-Kummissjoni adottat ukoll rakkomandazzjoni għal rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro u proposta għar-Rapport Konġunt dwar l-Impjiegi tal-2023, li janalizza l-implimentazzjoni tal-Linji Gwida dwar l-Impjiegi u l-prinċipji tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali. Il-Kunsill adotta r-Rakkomandazzjoni dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro[4] ("Rakkomandazzjoni tal-2023 dwar iż-żona tal-euro") fis-16 ta' Mejju 2023 u r-Rapport Konġunt dwar l-Impjiegi fit-13 ta' Marzu 2023.

(3) Filwaqt li l-ekonomiji tal-Unjoni qed juru reżiljenza notevoli, il-kuntest ġeopolitiku għad għandu impatt negattiv. Hekk kif l-Unjoni qed tappoġġa b'mod sod lill-Ukrajna, l-aġenda tal-politika ekonomika u soċjali tal-Unjoni hija ffukata fuq it-tnaqqis tal-impatt negattiv tax-xokkijiet tal-enerġija kemm fuq l-unitajiet domestiċi kif ukoll fuq id-ditti vulnerabbli fuq terminu qasir, u fuq iż-żamma tal-isforzi biex jitwettqu t-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali, l-appoġġ għat-tkabbir sostenibbli u inklużiv, is-salvagwardja tal-istabbiltà makroekonomika u ż-żieda tar-reżiljenza fuq terminu medju. Hija tiffoka ħafna wkoll fuq iż-żieda fil-kompetittività u l-produttività tal-Unjoni.

[4] Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tas-16 ta' Mejju 2023 dwar il-politika ekonomika taż-żona tal-euro (ĠU C 180, 23.5.2023, p. 1).

(4) Fl-1 ta' Frar 2023, il-Kummissjoni ħarġet komunikazzjoni bit-titolu "Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku għal Żmien l-Emissjonijiet Żero Netti" ("il-Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku"). L-għan tal-Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku huwa biex tingħata spinta lill-kompetittività tal-industrija b'emissjonijiet żero netti tal-Unjoni u tiġi appoġġata t-tranżizzjoni rapida lejn in-newtralità klimatika. Huwa jikkomplementa l-isforzi li għaddejjin bil-Patt Ekoloġiku Ewropew u r-REPowerEU. Huwa għandu l-għan ukoll li jipprovdi ambjent li jappoġġa aktar iż-żieda fil-kapaċità tal-manifattura tal-Unjoni għat-teknoloġiji u l-prodotti b'emissjonijiet żero netti meħtieġa biex jintlaħqu l-miri klimatiċi ambizzjużi tal-Unjoni, u jiżgura aċċess għal materja prima kritika rilevanti, inkluż bid-diversifikazzjoni tal-akkwist, l-isfruttament kif xieraq tar-riżorsi ġeoloġiċi fl-Istati Membri u l-massimizzazzjoni tar-riċiklaġġ tal-materja prima. Il-Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku huwa bbażat fuq erba' pilastri: ambjent regolatorju prevedibbli u simplifikat, aċċess imħaffef għall-finanzjament, it-titjib tal-ħiliet, u kummerċ miftuħ għal ktajjen tal-provvista reżiljenti. Fis-16 ta' Marzu 2023, il-Kummissjoni ħarġet ukoll komunikazzjoni oħra bit-titolu "Il-kompetittività fit-tul tal-UE: inħarsu lil hinn mill-2030", strutturata fuq disa' xpruni li jsaħħu lil xulxin bl-għan li ssir ħidma lejn qafas regolatorju li jsaħħaħ it-tkabbir. Hija tistabbilixxi prijoritajiet ta' politika mmirati biex jiżguraw b'mod attiv titjib strutturali, investiment iffukat tajjeb u miżuri regolatorji għall-kompetittività fit-tul tal-Unjoni u l-Istati Membri tagħha. Ir-rakkomandazzjonijiet ta' hawn taħt jgħinu biex jiġu indirizzati dawk il-prijoritajiet.

(5) Fl-2023, is-Semestru Ewropew għall-koordinazzjoni tal-politika ekonomika qed ikompli jevolvi f'konformità mal-implimentazzjoni tal-Faċilità. L-implimentazzjoni sħiħa tal-pjanijiet għall-irkupru u r-reżiljenza tibqa' essenzjali għat-twettiq tal-prijoritajiet ta' politika taħt is-Semestru Ewropew, billi l-pjanijiet jindirizzaw ir-rakkomandazzjonijiet speċifiċi għall-pajjiż kollha jew subsett sinifikanti minnhom maħruġa f'dawn l-aħħar snin. Ir-rakkomandazzjonijiet speċifiċi għall-pajjiż tal-2019, l-2020 u l-2022 jibqgħu ugwalment rilevanti għall-pjanijiet għall-irkupru u r-reżiljenza riveduti, aġġornati jew emendati f'konformità mal-Artikoli 14, 18 u 21 tar-Regolament (UE) 2021/241.

(6) Ir-Regolament (UE) 2023/435 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[5] ("ir-Regolament REPowerEU"), li ġie adottat fis-27 ta' Frar 2023, għandu l-għan li jipproċedi malajr bl-eliminazzjoni gradwali tad-dipendenza tal-Unjoni fuq l-importazzjonijiet tal-fjuwils fossili Russi. Dan ser jikkontribwixxi għas-sigurtà tal-enerġija u d-diversifikazzjoni tal-provvista tal-enerġija tal-Unjoni, filwaqt li jżid l-użu tal-enerġija rinnovabbli, il-kapaċitajiet tal-ħżin tal-enerġija u l-effiċjenza enerġetika. Ir-Regolament REPowerEU jippermetti lill-Istati Membri jżidu kapitolu ġdid tar-REPowerEU mal-pjanijiet nazzjonali tagħhom għall-irkupru u r-reżiljenza sabiex jiffinanzjaw riformi u investimenti ewlenin li ser jgħinu biex jintlaħqu l-objettivi tar-REPowerEU. Dawk ir-riformi u l-investimenti ser jgħinu wkoll biex tingħata spinta lill-kompetittività tal-industrija b'emissjonijiet żero netti tal-Unjoni kif deskritt fil-Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku u ser jindirizzaw ir-rakkomandazzjonijiet speċifiċi għall-pajjiż relatati mal-enerġija maħruġa lill-Istati Membri fl-2022 u, fejn applikabbli, fl-2023. Ir-Regolament REPowerEU jintroduċi kategorija ġdida ta' appoġġ finanzjarju mhux ripagabbli, li ssir disponibbli għall-Istati Membri sabiex jiffinanzjaw riformi u investimenti ġodda relatati mal-enerġija skont il-pjanijiet tagħhom għall-irkupru u r-reżiljenza.

---

[5] Ir-Regolament (UE) 2023/435 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27 ta' Frar 2023 li jemenda r-Regolament (UE) 2021/241 fir-rigward tal-kapitoli REPowerEU fil-pjanijiet għall-irkupru u r-reżiljenza u li jemenda r-Regolamenti (UE) Nru 1303/2013, (UE) 2021/1060 u (UE) 2021/1755, u d-Direttiva 2003/87/KE (ĠU L 63, 28.2.2023, p. 1).

(7) Fit-8 ta' Marzu 2023, il-Kummissjoni adottat komunikazzjoni li tipprovdi gwida għall-politika fiskali għall-2024 ("il-komunikazzjoni tat-8 ta' Marzu 2023"). Din għandha l-għan li tappoġġa t-tħejjija tal-programmi ta' stabbiltà u konverġenza tal-Istati Membri u b'hekk issaħħaħ il-koordinazzjoni tal-politika. Il-Kummissjoni fakkret li l-klawżola liberatorja ġenerali tal-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir ser tiġi diżattivata fi tmiem l-2023. Hija appellat għal politiki fiskali fl-2023-2024 li jiżguraw is-sostenibbiltà tad-dejn fuq terminu medju u li jżidu t-tkabbir potenzjali b'mod sostenibbli u stiednet lill-Istati Membri biex jistabbilixxu fil-programmi ta' stabbiltà u konverġenza tagħhom tal-2023 kif il-pjanijiet fiskali tagħhom ser jiżguraw li l-valur ta' referenza tat-Trattat ta' 3 % tal-prodott domestiku gross (PDG) jiġi rispettat u jiżguraw tnaqqis plawżibbli u kontinwu tad-dejn, jew biex id-dejn jinżamm f'livelli prudenti fit-terminu medju. Il-Kummissjoni stiednet ukoll lill-Istati Membri jeliminaw gradwalment il-miżuri fiskali nazzjonali introdotti biex jipproteġu lill-unitajiet domestiċi u lid-ditti mix-xokk tal-prezz tal-enerġija, u jibdew bl-inqas miżuri mmirati. Hija indikat li, jekk ikun meħtieġ li l-miżuri ta' appoġġ jiġu estiżi minħabba pressjonijiet imġedda fuq il-prezz tal-enerġija, jenħtieġ li l-Istati Membri jimmiraw aħjar tali miżuri lejn unitajiet domestiċi u ditti vulnerabbli. Il-Kummissjoni ddikjarat li r-rakkomandazzjonijiet fiskali jkunu kwantifikati u differenzjati. Barra minn hekk, kif propost fil-komunikazzjoni tagħha tad-9 ta' Novembru 2022 dwar l-orjentazzjonijiet għal riforma tal-qafas tal-governanza ekonomika tal-UE, ir-rakkomandazzjonijiet fiskali jiġu fformulati abbażi tan-nefqa primarja netta. Hija rrakkomandat li l-Istati Membri kollha jkomplu jipproteġu l-investiment iffinanzjat fil-livell nazzjonali u jiżguraw l-użu effettiv tal-Faċilità u ta' fondi oħra tal-Unjoni, b'mod partikolari fid-dawl tal-objettivi tat-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali u tar-reżiljenza. Il-Kummissjoni indikat li ser tipproponi lill-Kunsill jiftaħ proċeduri ta' defiċit eċċessiv ibbażati fuq id-defiċit fir-rebbiegħa tal-2024 abbażi tad-data tal-eżitu għall-2023, f'konformità mad-dispożizzjonijiet legali eżistenti.

(8) Fis-26 ta' April 2023, il-Kummissjoni ppreżentat proposti leġiżlattivi biex timplimenta riforma komprensiva tar-regoli ta' governanza ekonomika tal-Unjoni. L-objettiv ċentrali tal-proposti huwa li tissaħħaħ is-sostenibbiltà tad-dejn pubbliku u li jiġi promoss it-tkabbir sostenibbli u inklużiv fl-Istati Membri kollha permezz ta' riformi u investimenti. Fil-proposti tagħha, il-Kummissjoni għandha l-għan li ttejjeb is-sjieda nazzjonali, tissimplifika l-qafas u timxi lejn approċċ aktar immirat fuq terminu medju, flimkien ma' infurzar effettiv u aktar koerenti. Skont il-konklużjonijiet tal-Kunsill tal-14 ta' Marzu 2023 dwar l-orjentazzjonijiet għal riforma tal-qafas tal-governanza ekonomika tal-UE, l-objettiv huwa li l-ħidma leġiżlattiva tiġi konkluża fl-2023.

(9) Fit-18 ta' Ġunju 2021, l-Estonja ppreżentat il-pjan nazzjonali tagħha għall-irkupru u r-reżiljenza lill-Kummissjoni, f'konformità mal-Artikolu 18(1) tar-Regolament (UE) 2021/241. Skont l-Artikolu 19 tar-Regolament (UE) 2021/241, il-Kummissjoni vvalutat ir-rilevanza, l-effettività, l-effiċjenza u l-koerenza tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza, f'konformità mal-linji gwida tal-valutazzjoni stabbiliti fl-Anness V għal dak ir-Regolament. Fid-29 ta' Ottubru 2021, il-Kunsill adotta d-Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tiegħu dwar l-approvazzjoni tal-valutazzjoni tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza għall-Estonja[6]. Ir-rilaxx tal-pagamenti parzjali jiddependi fuq l-adozzjoni ta' deċiżjoni mill-Kummissjoni, meħuda f'konformità mal-Artikolu 24(5) tar-Regolament (UE) 2021/241, li tistqarr li l-Estonja tkun laħqet b'mod sodisfaċenti l-istadji importanti u l-miri rilevanti stabbiliti fid-Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tal-Kunsill. It-twettiq sodisfaċenti jippresupponi li l-kisba tal-istadji importanti u l-miri preċedenti ma tkunx treġġgħet lura. Fid-9 ta' Marzu 2023, l-Estonja ppreżentat pjan nazzjonali rivedut ta' rkupru u reżiljenza, inkluż kapitolu REPowerEU, lill-Kummissjoni, f'konformità mal-Artikolu 21c tar-Regolament (UE) 2021/241. Il-pjan rivedut għall-irkupru u r-reżiljenza jqis ukoll il-kontribuzzjoni finanzjarja massima aġġornata f'konformità mal-Artikolu 18(2) ta' dak ir-Regolament u jinkludi talba motivata lill-Kummissjoni biex temenda d-Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tal-Kunsill tat-3 ta' Novembru 2021 f'konformità mal-Artikolu 21(1) tar-Regolament (UE) 2021/241, filwaqt li l-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza jitqies li parzjalment ma għadux jista' jinkiseb minħabba ċirkostanzi oġġettivi. Fit-12 ta' Mejju 2023, il-Kummissjoni adottat il-proposta tagħha għal Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tal-Kunsill dwar l-approvazzjoni tal-valutazzjoni tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza għall-Estonja. Fis-16 ta' Ġunju 2023, il-Kunsill adotta d-Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tiegħu li temenda d-Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tal-Kunsill tad-29 ta' Ottubru 2021 dwar l-approvazzjoni tal-valutazzjoni tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza għall-Estonja[7].

---

[6] ST 12532/2021 INIT; ST 12532/2021 ADD 1; ST 12532/2021 ADD 1 COR 1; ST 12532/2021 ADD 1 COR 1 REV 1.

[7] ST 9367/2023 INIT; ST 9367/2023 ADD 1; ST 9367/2023 ADD 1 REV 1.

(10) Fil-11 ta' Mejju 2023, l-Estonja ppreżentat il-Programm Nazzjonali ta' Riforma tagħha tal-2023 u, fit-28 ta' April 2023, l-Estonja ppreżentat il-Programm ta' Stabbiltà tagħha tal-2023, f'konformità mal-Artikolu 4(1) tar-Regolament (KE) Nru 1466/97. Biex jitqiesu l-konnessjonijiet ta' bejniethom, iż-żewġ programmi ġew ivvalutati flimkien.

(11) Fl-24 ta' Mejju 2023, il-Kummissjoni ippubblikat ir-rapport tagħha tal-pajjiż 2023 għall-Estonja. Huwa vvaluta l-progress tal-Estonja fl-indirizzar tar-rakkomandazzjonijiet speċifiċi għall-pajjiż rilevanti adottati mill-Kunsill bejn l-2019 u l-2022, u ħa kont tal-implimentazzjoni tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza tal-Estonja. Abbażi ta' dik l-analiżi, ir-rapport tal-pajjiż identifika lakuni fir-rigward ta' dawk l-isfidi li mhumiex indirizzati jew li huma indirizzati biss parzjalment mill-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza, kif ukoll sfidi ġodda u emerġenti. Huwa vvaluta wkoll il-progress tal-Estonja fl-implimentazzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali u fil-kisba tal-miri ewlenin tal-Unjoni dwar l-impjiegi, il-ħiliet u t-tnaqqis tal-faqar, kif ukoll il-progress fil-kisba tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti.

(12) Il-Kummissjoni wettqet analiżi fil-fond skont l-Artikolu 5 tar-Regolament (UE) Nru 1176/2011 għall-Estonja u ppubblikat ir-riżultati tagħha fl-24 ta' Mejju 2023. Il-Kummissjoni kkonkludiet li l-Estonja qed tesperjenza żbilanċi makroekonomiċi. B'mod partikolari, il-vulnerabbiltajiet relatati mal-kompetittività u l-iżviluppi fil-prezzijiet tad-djar dan l-aħħar żdiedu iżda b'mod ġenerali jidhru li huma kkontrollati fil-preżent. Il-pagi u speċjalment il-prezzijiet żdiedu b'mod qawwi fl-2022, iżda t-telf fil-kompetittività jidher limitat, filwaqt li l-kont kurrenti rreġistra biss defiċit żgħir u huwa mbassar li joqrob lejn il-bilanċ fl-2023 u l-2024. Madankollu, il-pressjonijiet fuq l-inflazzjoni u l-pagi, jekk persistenti, jirriskjaw li jdgħajfu l-kompetittività tal-Estonja, b'mod partikolari peress li l-inflazzjoni bażika hija ferm ogħla mill-medja taż-żona tal-euro. Il-prezzijiet tad-djar żdiedu b'mod qawwi mill-pandemija tal-COVID-19, iżda ma jurux sinjali qawwijin ta' sopravalutazzjoni. Il-prezzijiet tad-djar x'aktarx li jimmoderaw, minħabba ż-żieda fir-rata tal-imgħax u r-reċessjoni ekonomika reċenti. Barra minn hekk, id-dejn u s-self tal-unitajiet domestiċi huma relattivament moderati u s-settur finanzjarju huwa sod. It-tfassil tal-politika huwa ġeneralment favorevoli, għalkemm xi sforzi addizzjonali jistgħu jgħinu biex jiġu indirizzati r-riskji mill-vulnerabbiltajiet identifikati. Politiki fiskali u makroprudenzjali kontroċikliċi kontinwi, imsaħħa meta jkun meħtieġ, ikunu importanti f'dak ir-rigward. It-trawwim tal-kompetizzjoni fis-suq domestiku jista' jgħin fil-ġestjoni tal-pressjonijiet fuq il-prezzijiet.

(13) Skont id-data vvalidata mill-Eurostat, id-deficit tal-gvern estiż tal-Estonja naqas minn 2.4 % tal-PDG fl-2021 għal 0.9 % fl-2022, filwaqt li d-dejn tal-gvern estiż żdied minn 17.6 % tal-PDG fi tmiem l-2021 għal 18.4 % fi tmiem l-2022. Fl-24 ta' Mejju 2023, il-Kummissjoni ħarġet rapport skont l-Artikolu 126(3) tat-Trattat. Dak ir-rapport iddiskuta s-sitwazzjoni baġitarja tal-Estonja, billi d-deficit tal-gvern estiż tagħha mistenni jaqbeż il-valur referenzjarju ta' 3 % tal-PDG skont it-Trattat fl-2023. Ir-rapport ikkonkluda li l-kriterju tad-deficit ma ġiex issodisfat. F'konformità mal-komunikazzjoni tat-8 ta' Marzu 2023, il-Kummissjoni ma ppproponietx li tiftaħ proċeduri ġodda ta' deficit eċċessiv fir-rebbiegħa 2023. Il-Kummissjoni ddikjarat sussegwentement li kienet ser tipproponi lill-Kunsill biex jiftaħ proċeduri ta' deficit eċċessiv ibbażati fuq id-deficit fir-rebbiegħa 2024, abbażi tad-data tal-eżitu għall-2023. L-Estonja jenħtieġ li tqis dan fl-eżekuzzjoni tal-baġit tagħha għall-2023 u fit-tħejjija tal-abbozz tal-pjan baġitarju għall-2024.

(14) Il-bilanċ tal-gvern estiż intlaqat mill-miżuri ta' politika fiskali meħuda biex jittaffa l-impatt ekonomiku u soċjali taż-żieda fil-prezzijiet tal-enerġija. Fl-2022, tali miżuri tal-politika fiskali li jnaqqsu d-dħul kienu jinkludu sisa aktar baxxa għall-fjuwil agrikolu; filwaqt li tali miżuri tal-politika fiskali li jżidu n-nefqa kienu jinkludu kumpens parzjali tal-kontijiet tal-enerġija għall-unitajiet domestiċi li jaqilgħu inqas mill-introjtu medjan, tariffi tan-network imnaqqsa għall-elettriku u l-gass għall-unitajiet domestiċi u l-korporattivi, limiti fuq il-prezzijiet tal-elettriku u tal-gass għall-unitajiet domestiċi, u trasferiment soċjali ta' darba ta' EUR 50 għall-pensjonanti u għall-familji bit-tfal. Il-Kummissjoni tistma li l-kost baġitarju nett ta' dawk il-miżuri huwa ta' 0.8 % tal-PDG fl-2022. Il-bilanċ tal-gvern estiż ġie affettwat ukoll mill-kost baġitarju tal-offerta ta' protezzjoni temporanja għall-persuni spostati mill-Ukrajna, li hija stmata għal 0.6 % tal-PDG fl-2022. Fl-istess ħin, il-kost stmat tal-miżuri temporanji ta' emerġenza relatati mal-kriżi tal-COVID-19 naqas għal 0 % tal-PDG fl-2022, minn 2.3 % fl-2021.

(15) Fit-18 ta' Ġunju 2021, il-Kunsill irrakkomanda li fl-2022 l-Estonja[8] żżomm pożizzjoni fiskali ta' appoġġ, inkluż mill-impuls ipprovdut mill-Faċilità, u tippreserva l-investiment iffinanzjat fil-livell nazzjonali.

(16) Skont l-istimi tal-Kummissjoni, il-pożizzjoni fiskali[9] fl-2022 kienet restrittiva, b'1.3 % tal-PDG, li kienet xierqa f'kuntest ta' inflazzjoni għolja. Kif irrakkomandat mill-Kunsill, l-Estonja kompliet tappoġġa l-irkupru b'investimenti ffinanzjati mill-Faċilità. In-nefqa ffinanzjata mill-għotjiet taħt il-Faċilità u minn fondi oħra tal-Unjoni ammontat għal 1.4 % tal-PDG fl-2022 (1.6 % tal-PDG fl-2021). It-tnaqqis fin-nefqa ffinanzjata minn għotjiet taħt il-Faċilità u minn fondi oħra tal-Unjoni fl-2022 kien dovut għaż-żieda rapida u mhux prevista fil-prezzijiet tal-kostruzzjoni. L-investiment iffinanzjat nazzjonalment ipprovda kontribuzzjoni restrittiva ta' 0.6 punti perċentwali għall-pożizzjoni fiskali[10]. Għalhekk, l-Estonja ma ppreservatx l-investiment iffinanzjat nazzjonalment li ma kienx konformi mar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tat-18 ta' Ġunju 2021. Fl-istess ħin, it-tkabbir fin-nefqa kurrenti primarja ffinanzjata min-nazzjon (nett minn miżuri ġodda ta' dħul) ipprovda kontribuzzjoni restrittiva ta' 0.8 punt perċentwali għall-pożizzjoni fiskali. Għalhekk l-Estonja llimitat biżżejjed it-tkabbir fin-nefqa kurrenti ffinanzjata fuq livell nazzjonali.

---

8 Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tat-18 ta' Ġunju 2021 li tagħti opinjoni tal-Kunsill dwar il-Programm ta' Stabbiltà tal-2021 tal-Estonja (ĠU C 304, 29.07.2021, p. 23).

9 Il-pożizzjoni fiskali titkejjel bħala l-bidla fin-nefqa primarja (netta minn miżuri ta' dħul diskrezzjonarji), bl-esklużjoni tal-miżuri temporanji ta' emerġenza relatati mal-kriżi tal-COVID-19 iżda li tinkludi n-nefqa ffinanzjata minn appoġġ (għotjiet) mhux ripagabbli mill-Faċilità u fondi oħra tal-Unjoni, meta mqabbla mat-tkabbir potenzjali fuq terminu medju. Għal aktar dettalji ara l-Kaxxa 1 fit-Tabelli Statistiċi Fiskali.

10 It-tnaqqis fl-investimenti jirrifletti d-dewmien fit-tlestija ta' xi proġetti minħabba ż-żieda qawwija fl-ispejjeż tal-kostruzzjoni, li hija marbuta mat-tfixkil fil-katina tal-provvista minħabba l-gwerra fl-Ukrajna. Fl-istess ħin, nefqa kapitali oħra ffinanzjata nazzjonalment ipprovdiet kontribuzzjoni espansjonarja ta' 0.4 punti perċentwali tal-PDG, li tirrifletti l-akkwist ta' riżervi tal-gass u tal-fjuwil.

(17) Ix-xenarju makroekonomiku li jirfed il-projezzjonijiet baġitarji fil-Programm ta' Stabbiltà 2023 huwa wieħed kawt fl-2023 u konformi ma' dak tat-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni u minn hemm 'il quddiem. Il-gvern jipproġetta li l-PDG reali jonqos b'1.5 % fl-2023 u li jikber bi 3.0 % fl-2024. B'paragun ma' dan, it-tbassir tar-rebbiegħa tal-2023 tal-Kummissjoni jipprojetta kontrazzjoni tal-PDG reali aktar baxx ta' 0.1 % fl-2023 u tkabbir simili ta' 3.0 % fl-2024. Id-differenza fl-2023 hija prinċipalment minħabba li l-Kummissjoni qed tistenna żviluppi aktar favorevoli fil-konsum privat, flimkien ma' inflazzjoni kemxejn aktar baxxa (imkejla mill-indiċi armonizzat tal-prezzijiet għall-konsumatur (HICP)) u projezzjonijiet ogħla ta' tkabbir fil-pagi.

(18) Fil-Programm ta' Stabbiltà tiegħu tal-2023, il-gvern jistenna li d-defiċit tal-gvern estiż ser jiżdied għal 4.3 % tal-PDG fl-2023. Iż-żieda fl-2023 tirrifletti prinċipalment miżuri diskrezzjonarji, bħal infiq addizzjonali fuq il-benefiċċji tal-familja, il-pensjonijiet, id-difiża u l-edukazzjoni u l-aġġustament tal-livell tat-taxxa sabiex titnaqqas it-taxxa fuq id-dħul, kif ukoll żieda preżunta fin-nefqa mill-gvernijiet lokali. Skont il-Programm ta' Stabbiltà 2023, il-proporzjon tad-dejn għall-PDG tal-gvern estiż huwa mistenni li jiżdied minn 18.4 % fi tmiem l-2022 għal 20.2 % fi tmiem l-2023. It-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni jipprojetta defiċit tal-gvern ta' 3.1 % tal-PDG għall-2023. Dan huwa aktar baxx mid-defiċit projettat fil-Programm ta' Stabbiltà 2023, prinċipalment minħabba l-effett tad-denominatur minn projezzjoni tal-PDG nominali ogħla u tkabbir stmat ogħla tal-bażijiet tat-taxxa, dħul mit-taxxa u mhux mit-taxxa.

(19) Il-bilanċ tal-gvern estiż fl-2023 huwa mistenni li jkompli jiġi affettwat mill-miżuri meħuda biex jittaffa l-impatt ekonomiku u soċjali taż-żieda fil-prezzijiet tal-enerġija. Dawn jikkonsistu f'miżuri estiżi mill-2022, b'mod partikolari ir-rimborż ta' sehem mill-kontijiet tat-tisħin, tal-elettriku u tal-gass tad-djar kollha. Il-kost baġitarju nett tal-miżuri ta' appoġġ huwa pprojettat fit-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni għal 0.3 % tal-PDG fl-2023[11]. Il-miżuri fl-2023 ma jidhrux li huma mmirati lejn l-unitajiet domestiċi jew id-ditti l-aktar vulnerabbli, u ma jippreservawx bis-sħiħ is-sinjal tal-prezz biex titnaqqas id-domanda għall-enerġija u tiżdied l-effiċjenza fl-enerġija. B'riżultat ta' dan, l-ammont ta' miżuri ta' appoġġ immirati, li għandhom jitqiesu fil-valutazzjoni tal-konformità mar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tat-12 ta' Lulju 2022[12], huwa stmat fit-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni għal 0 % tal-PDG fl-2023 (meta mqabbel maż-0.1 % tal-PDG fl-2022). L-ispiża baġitarja tal-protezzjoni temporanja għall-persuni spostati mill-Ukrajna hija pprojettata li tiżdied b'0.1 ta' punt perċentwali tal-PDG meta mqabbel mal-2022.

(20) Fir-Rakkomandazzjoni tiegħu tat-12 ta' Lulju 2022, il-Kunsill irrakkomanda li l-Estonja tieħu azzjoni biex fl-2023 tiżgura li t-tkabbir tan-nefqa kurrenti primarja ffinanzjata fil-livell nazzjonali jkun konformi ma' pożizzjoni ta' politika ġenerali newtrali[13], filwaqt li titqies it-tkomplija tal-appoġġ temporanju u mmirat għall-unitajiet domestiċi u d-ditti l-aktar vulnerabbli għaż-żidiet fil-prezzijiet tal-enerġija u għan-nies li qed jaħarbu mill-Ukrajna. L-Estonja għandha tkun lesta li taġġusta l-infiq attwali għas-sitwazzjoni li qed tevolvi. Ġie rrakkomandat lill-Estonja wkoll biex tespandi l-investiment pubbliku għat-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali, u għas-sigurtà tal-enerġija filwaqt li tqis l-inizjattiva REPowerEU, inkluż billi tagħmel użu mill-Faċilità u fondi oħra tal-Unjoni.

---

11 Iċ-ċifra tirrappreżenta l-livell tal-ispiża baġitarji annwali ta' dawk il-miżuri, inkluż id-dħul u n-nefqa kurrenti kif ukoll — fejn rilevanti — il-miżuri tan-nefqa kapitali.

12 Ir-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tat-12 ta' Lulju 2022 dwar il-Programm Nazzjonali ta' Riforma tal-Estonja u li tagħti opinjoni tal-Kunsill dwar il-Programm ta' Stabbiltà tal-2022 tal-Estonja, (ĠU C 334, 1.9.2022, p. 44).

13 Fuq il-bażi tat-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni, it-tkabbir tal-output potenzjali tal-Estonja, li jintuża biex titkejjel il-pożizzjoni fiskali, fuq terminu medju (medja ta' 10 snin) huwa stmat fil-livell ta' 13.3 % f'termini nominali.

(21) Fl-2023, il-pożizzjoni fiskali hija pprojettata fit-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni li tkun espansjonarja (-0.8 % tal-PDG), f'kuntest ta' inflazzjoni għolja. Din issegwi pożizzjoni fiskali kontrazzjonali fl-2022 (+1.3 % tal-PDG). It-tkabbir fin-nefqa kurrenti primarja ffinanzjata fil-livell nazzjonali (nett minn miżuri diskrezzjonali ta' dħul) fl-2023 huwa pprojettat li jipprovdi kontribut espansiv ta' 1.2 % tal-GDP għall-pożizzjoni fiskali. Dan jinkludi l-ispiża mnaqqsa tal-miżuri ta' appoġġ immirati għall-unitajiet domestiċi u għad-ditti l-aktar vulnerabbli għaż-żidiet fil-prezzijiet tal-enerġija b' 0.1 % tal-PDG. Dan jinkludi wkoll il-kost ogħla biex tiġi offruta protezzjoni temporanja lill-persuni spostati mill-Ukrajna (b'0.1 % tal-PDG). Il-kontribuzzjoni espansjonarja tan-nefqa kurrenti primarja netta ffinanzjata fuq livell nazzjonali għalhekk mhix dovuta għall-appoġġ immirat għall-unitajiet domestiċi u d-ditti l-aktar vulnerabbli għaż-żidiet fil-prezzijiet tal-enerġija u għan-nies li qed jaħarbu mill-Ukrajna. It-tkabbir espansjonarju fin-nefqa kurrenti primarja ffinanzjata nazzjonalment (nett minn miżuri diskrezzjonarji ta' dħul) huwa xprunat prinċipalment mill-infiq soċjali, il-pagi pubbliċi, l-edukazzjoni u n-nefqa għad-difiża. Fil-qosor, it-tkabbir ipprojettat tan-nefqa kurrenti primarja ffinanzjata fuq livell nazzjonali mhux konformi mar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tat-12 ta' Lulju 2022. In-nefqa ffinanzjata mill-Faċilità u minn fondi oħra tal-Unjoni hija pprojettata li tammonta għal 1.8 % tal-PDG fl-2023, filwaqt li l-investiment iffinanzjat fil-livell nazzjonali huwa pprojettat li jipprovdi kontribuzzjoni restrittiva għall-pożizzjoni fiskali ta' 0.3 ta' punt perċentwali. Għalhekk, l-Estonja qed tippjana li tiffinanzja investiment addizzjonali permezz tal-Faċilità u fondi oħra tal-Unjoni, u mhijiex ipprojettata li tippreserva l-investiment iffinanzjat fil-livell nazzjonali[14]. Hija tippjana li tiffinanzja l-investiment pubbliku għat-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali, u għas-sigurtà tal-enerġija, bħall-effiċjenza enerġetika tal-akkomodazzjoni, it-tisħiħ tan-networks tat-trażmissjoni tal-elettriku biex tippermetti aktar produzzjoni tal-enerġija ekoloġika, broadband tal-internet, servizzi diġitali, titjib tal-ħiliet u moduli ta' taħriġ mill-ġdid għall-ħiliet għat-tranżizzjoni ekoloġika.

[14] Nefqa kapitali oħra ffinanzjata nazzjonalment hija pprojettata li tipprovdi kontribuzzjoni restrittiva ta' 0.3 punti perċentwali tal-PDG, li tirrifletti l-effett bażi mill-2022 meta nkisbu riżervi kbar tal-gass.

(22) Skont il-Programm ta' Stabbiltà 2023, id-deficit tal-gvern estiż huwa mistenni li jonqos marġinalment għal 4.2 % tal-PDG fl-2024. It-tnaqqis fl-2024 jirrifletti prinċipalment tnaqqis fin-nefqa bħala sehem mill-PDG. Skont il-Programm ta' Stabbiltà 2023, il-proporzjon tad-dejn għall-PDG tal-gvern estiż huwa mistenni li jiżdied għal 23.6 % fi tmiem l-2024. Madankollu, kif iddikjarat fil-Programm, dawk il-projezzjonijiet għadhom ma jinkludux il-miżuri ta' konsolidazzjoni fiskali ppjanati tal-gvern il-ġdid li ħa l-kariga fis-17 ta' April 2023, minħabba li l-miżuri għadhom mhumiex speċifikati fl-atti legali. Il-gvern il-ġdid qed jippjana li jżid it-taxxa fuq il-valur miżjud, it-taxxi ambjentali, id-dazju tas-sisa fuq l-alkoħol u t-tabakk u li jistabbilixxi taxxa fuq il-karozzi. Fuq in-naħa tan-nefqa, il-gvern qed jippjana li jnaqqas ċerti benefiċċji għat-tfal. B'mod ġenerali, il-Programm ta' Stabbiltà 2023 jistma li dawk il-miżuri jtejbu l-bilanċ baġitarju b'1.3 % tal-PDG fl-2024. Abbażi ta' miżuri ta' politika magħrufa b'dettall suffiċjenti fid-data limitu tat-tbassir (jiġifieri mingħajr il-miżuri ppjantati ta' konsolidazzjoni fiskali tal-gvern il-ġdid), it-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni jipprojetta defiċit tal-gvern għall-2024 ta' 2.7 % tal-PDG. Dan huwa aktar baxx mid-defiċit ipprojettat fil-Programm ta' Stabbiltà 2023, prinċipalment minħabba l-bażi tad-defiċit aktar baxxa mbassra għall-2023 u prospettiva aktar favorevoli tal-PDG u tad-dħul mit-taxxa għall-2024 fit-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni. B'mod simili, it-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni jipprojetta proporzjon iżjed baxx tad-dejn tal-gvern estiż mal-PDG, ta' 21.3 % fi tmiem l-2024.

(23) Il-Programm ta' Stabbiltà 2023 jipprevedi t-tneħħija gradwali tal-miżuri kollha ta' appoġġ għall-enerġija fl-2024. Il-Kummissjoni tassumi wkoll it-tneħħija gradwali sħiħa tal-miżuri ta' appoġġ għall-enerġija fl-2024. Dan huwa bbażat fuq is-suppożizzjoni li ma jkunx hemm żidiet ġodda fil-prezzijiet tal-enerġija.

(24) Ir-Regolament (KE) Nru 1466/97 jitlob titjib annwali fil-bilanċ tal-baġit strutturali lejn l-objettiv baġitarju ta' terminu medju b'0.5 % tal-PDG bħala punt ta' riferiment[15]. Meta jitqiesu konsiderazzjonijiet ta' sostenibbiltà fiskali u l-ħtieġa li d-defiċit jitnaqqas għal taħt il-valur ta' referenza ta' 3 % tal-PDG skont it-Trattat, skont il-Kummissjoni jkun xieraq titjib fil-bilanċ strutturali ta' mill-inqas 0.3 % tal-PDG għall-2024. Sabiex jiġi żgurat tali titjib, u f'konformità mal-metodoloġija tal-Kummissjoni, it-tkabbir fin-nefqa primarja netta ffinanzjata fil-livell nazzjonali[16] fl-2024 jenħtieġ li ma jaqbiżx il-4.9 %, kif rifless f'din ir-Rakkomandazzjoni. Dan ser jikkontribwixxi wkoll għat-tnaqqis tal-inflazzjoni bażika, li hija ferm ogħla mill-medja taż-żona tal-euro, u li jista' jwassal għal telf fil-kompetittività jekk ikun persistenti. Fl-istess ħin, il-miżuri ta' appoġġ għall-enerġija li jifdal (attwalment stmati mill-Kummissjoni għal 0.3 % tal-PDG fl-2023) jenħtieġ li jitneħħew gradwalment, jekk l-iżviluppi tas-suq tal-enerġija jippermettu li dan isir u l-ewwel għandhom ikunu l-miżuri l-inqas immirati, u l-iffrankar relatat jenħtieġ li jintuża biex jitnaqqas id-defiċit tal-gvern. Minkejja dan, skont it-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni, it-tkabbir fin-nefqa netta kurrenti primarja ffinanzjata fil-livell nazzjonali fl-2023 mhuwiex f'konformità mar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill tat-12 ta' Lulju 2022. Jekk dan jiġi kkonfermat, ikun xieraq li jkun hemm inqas tkabbir fin-nefqa primarja netta fl-2024.

(25) Jekk wieħed jassumi li l-politiki ma jinbidlux, it-tbassir tar-rebbiegħa 2023 tal-Kummissjoni jipprojetta li n-nefqa primarja netta ffinanzjata nazzjonalment tikber b'4.5 % fl-2024, li huwa taħt ir-rata rakkomandata.

(26) Skont il-Programm ta' Stabbiltà 2023, l-investiment tal-gvern huwa mistenni li jibqa' 5.3 % tal-PDG fl-2024 meta mqabbel ma' medja ta' 5.3 % tal-PDG fl-2018-2023. F'termini ta' sorsi ta' finanzjament, l-investiment iffinanzjat fil-livell nazzjonali huwa pprojettat li jonqos u l-investiment iffinanzjat mill-Unjoni jiżdied, jiġifieri permezz tal-Faċilità.

15 L-Artikolu 5 tar-Regolament (KE) Nru 1466/97 jirrikjedi wkoll aġġustament ta' aktar minn 0.5 % tal-PDG għall-Istati Membri b'dejn tal-gvern li jaqbeż is-60 % tal-PDG, jew b'riskji aktar evidenti għas-sostenibbiltà tad-dejn.

16 In-nefqa primarja netta hija definita bħala nefqa ffinanzjata nazzjonalment netta minn miżuri ta' dħul diskrezzjonarji u bl-esklużjoni tan-nefqa fuq l-imgħax u n-nefqa ċiklika fuq il-qgħad.

(27) Il-Programm ta' Stabbiltà 2023 jiddeskrivi perkors fiskali fuq terminu medju sal-2027. Skont il-Programm ta' Stabbiltà 2023, id-deficit tal-gvern estiż huwa mistenni li jammonta għal 4.0 % tal-PDG fl-2025, 4.5 % fl-2026 u 4.2 % sal-2027. Għalhekk, id-deficit tal-gvern estiż mhux ippjanat li jerġa' lura għal inqas minn 3 % tal-PDG matul l-orizzont tal-Programm. Skont il-Programm ta' Stabbiltà 2023, il-proporzjon tad-dejn għall-PDG tal-gvern estiż huwa mistenni li jiżdied minn 23.6 % fi tmiem l-2024 għal 33 % sa tmiem l-2027. Madankollu, kif innutat hawn fuq, dawn il-projezzjonijiet għadhom ma jinkludux il-miżuri ppjanati ta' konsolidazzjoni fiskali tal-gvern il-ġdid.

(28) L-Estonja ppreżentat reviżjoni tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza tagħha flimkien ma' kapitolu REPowerEU fid-9 ta' Marzu 2023. Fit-12 ta' Mejju 2023, il-Kummissjoni pproponiet il-valutazzjoni pożittiva tagħha u hija soġġetta għall-approvazzjoni tal-Kunsill. Minħabba inflazzjoni għolja u tfixkil fil-ktajjen tal-provvista kkawżati mill-gwerra fl-Ukrajna, ftit investimenti ddewmu jew twaqqfu, u dan irriżulta fir-reviżjoni tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza inizjali. L-Estonja hija l-ewwel Stat Membru li inkluda kapitolu REPowerEU fir-reviżjoni tal-pjan u biħsiebha tippreżenta l-ewwel u t-tieni talba għal pagament hekk kif il-pjan rivedut ikun ġie approvat mill-Kunsill.

(29) F'konformità mal-Artikolu 19(3), il-punt (b), tar-Regolament (UE) 2021/241 u l-kriterju 2.2 tal-Anness V għal dak ir-Regolament, il-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza jinkludi sett estensiv ta' riformi u investimenti li jsaħħu lil xulxin li għandhom jiġu implimentati sal-2026. Il-kapitolu l-ġdid tar-REPowerEU fil-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza ser tippermetti li jiġu ffinanzjati riformi u investimenti addizzjonali b'appoġġ għall-objettivi strateġiċi tal-Estonja fil-qasam tal-enerġija u t-tranżizzjoni ekoloġika. L-involviment sistematiku u effettiv tal-awtoritajiet lokali u reġjonali, tas-sħab soċjali u ta' partijiet ikkonċernati rilevanti oħra jibqa' importanti għall-implimentazzjoni b'suċċess tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza, kif ukoll ta' politiki ekonomiċi u tal-impjiegi oħra li jmorru lil hinn minn dak il-pjan, sabiex tiġi żgurata sjieda wiesgħa tal-aġenda ta' politika ġenerali.

(30) Il-Kummissjoni approvat id-dokumenti kollha ta' programmazzjoni tal-politika ta' koeżjoni tal-Estonja fl-2022. It-tkomplija tal-implimentazzjoni rapida tal-programmi tal-politika ta' koeżjoni b'komplementarjetà u sinerġija mal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza, inkluż il-Kapitolu REPowerEU, hija kruċjali biex tinkiseb it-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali, tiżdied ir-reżiljenza ekonomika u soċjali u jinkiseb żvilupp territorjali bbilanċjat fl-Estonja.

(31) Lil hinn mill-isfidi ekonomiċi u soċjali indirizzati mill-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza u l-programmi tal-politika ta' koeżjoni, l-Estonja qed tiffaċċa għadd ta' sfidi addizzjonali relatati mal-adegwatezza tax-xibka ta' sikurezza soċjali, b'mod partikolari għall-persuni qiegħda u għall-anzjani, mal-kura fit-tul u l-kura tas-saħħa u mal-enerġija u t-tranżizzjoni ekoloġika.

(32) L-adegwatezza tax-xibka ta' sikurezza soċjali tjiebet, iżda r-riskju tal-faqar jew tal-esklużjoni soċjali għadu għoli fost xi gruppi, b'mod partikolari l-anzjani (41.6 % fl-Estonja meta mqabbel mad-19.5 % fl-Unjoni fl-2021) u l-persuni b'diżabilità (b'40.4 % fl-Estonja meta mqabbel mat-28.9 % fl-Unjoni fl-2021). Għall-persuni akbar fl-età (65 +) ir-riskji tal-faqar jew tal-esklużjoni soċjali huma għoljin l-aktar minħabba li l-pensjoni medja hija baxxa. Barra minn hekk, għad hemm distakk bejn il-ġeneri fil-faqar fost il-persuni akbar fl-età (ir-rata ta' riskju ta' faqar għan-nisa akbar fl-età hija ta' 47.9 %, kważi 21 punt perċentwali ogħla milli għall-irġiel). Il-kriterji restrittivi biex wieħed jirċievi l-benefiċċji tal-qgħad, b'mod partikolari l-limiti għoljin għall-impjieg u l-introjtu qabel il-qgħad, ikomplu jesponu lill-persuni qiegħda għar-riskju li jaqgħu fil-faqar. Persuni li jaħdmu għall-perjodi qosra u f'forom mhux standard ta' xogħol mhumiex eliġibbli għall-benefiċċji tal-qgħad meta jisfaw qiegħda. Fl-2022, 29 % biss tal-persuni qiegħda rreġistrati reċentement irċevew benefiċċji tal-qgħad u 39 % rċevew il-benefiċċju tal-qgħad fiss. L-estensjoni tal-kopertura tal-benefiċċji tal-qgħad u l-illaxkar tal-kriterji minimi għall-aċċess għalihom, b'mod partikolari għal dawk li jaħdmu għall-perjodi qosra u f'forom mhux standard ta' xogħol, u ż-żieda tal-adegwatezza tal-pensjonijiet jistgħu jgħinu biex tissaħħaħ il-protezzjoni soċjali.

(33) L-Estonja ħadet passi biex ittejjeb l-aċċessibbiltà u l-affordabbiltà tal-kura fit-tul, iżda għad fadal sfidi. In-nefqa pubblika fuq il-kura tas-saħħa u l-kura fit-tul hija baxxa meta mqabbla mal-medja tal-Unjoni, u dan ifixkel l-aċċess f'waqtu u ugwali għall-kura tas-saħħa u l-kura fit-tul. Proporzjon għoli tal-popolazzjoni li għandha 65 sena u aktar u li teħtieġ kura fit-tul ma għandha l-ebda għajnuna f'attivitajiet ta' kura personali jew domestiċi. Il-ħtieġa għal servizzi ta' kura fid-dar hija waħda mill-ogħla fl-Unjoni. Barra minn hekk, filwaqt li l-popolazzjoni qed tixjieħ u l-istennija tal-għomor fl-Estonja hija waħda mill-aktar baxxi fl-Unjoni, ir-rata ta' ħtiġijiet mhux issodisfati awtodikjarati għall-kura medika hija għolja, għalkemm naqset meta mqabbla mas-snin preċedenti (13 % fl-2020 u 8.1 % fl-2021 meta mqabbla mal-medja tal-Unjoni ta' 2 %). Din ir-rata għolja hija marbuta b'mod partikolari ma' listi ta' stennija u nuqqas u distribuzzjoni mhux uniformi ta' ħaddiema tas-saħħa fil-pajjiż. Għalkemm il-pagamenti mill-but naqsu bi ftit, dawn huma għoljin kemm għall-kura tas-saħħa kif ukoll għall-kura fit-tul u ferm ogħla mill-medja tal-Unjoni. L-iżgurar ta' finanzjament sostenibbli tas-saħħa u l-kura fit-tul jista' jgħin biex jiġu indirizzati l-isfidi f'dawn l-oqsma.

(34) Wara l-invażjoni tal-Ukrajna mir-Russja, l-Estonja abbandunat b'suċċess l-importazzjonijiet tal-gass mir-Russja billi ddirezzjonat mill-ġdid l-importazzjonijiet tal-enerġija mit-terminal tal-gass naturali likwifikat (liquified natural gas, LNG) fi Klaipėda, il-Litwanja u t-terminal tal-LNG f'Inkoo, il-Finlandja. Il-konsum tal-gass naturali tal-Estonja naqas b'36 % fil-perjodu bejn Awwissu 2022 u Marzu 2023, meta mqabbel mal-konsum medju tal-gass matul l-istess perjodu fil-ħames snin preċedenti, lil hinn mill-mira ta' tnaqqis ta' 15 %. L-Estonja tista' ssaħħaħ l-isforzi biex tnaqqas temporanjament id-domanda għall-gass sal-31 ta' Marzu 2024 f'konformità mar-Regolament tal-Kunsill (UE) 2022/1369[17]. Filwaqt li l-Estonja qed tagħmel progress fl-użu tal-enerġija rinnovabbli, is-sehem tax-shale bituminuż fit-taħlita tal-enerġija tagħha għadu sinifikanti. Is-sehem tal-enerġija rinnovabbli fil-konsum finali gross tal-enerġija kiber minn 30.1 % fl-2020 għal 37.6 % fl-2021. Is-sehem tax-shale bituminuż kien jammonta għal 58 % tat-taħlita tal-enerġija fl-2021, li huwa tnaqqis ta' 5 punti perċentwali mill-2018, iżda żieda ta' 2 punti perċentwali mill-2020. Fil-kapitolu REPowerEU tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza rivedut reċentement, l-Estonja impenjat ruħha li tirriforma l-proċess tal-għoti ta' permessi u ttejjeb il-bini tal-kapaċità tal-awtoritajiet lokali tal-għoti tal-permessi. Dawn ir-riformi huma mistennija li jippermettu aktar progress lejn l-użu tal-enerġija rinnovabbli. Il-kapaċità insuffiċjenti tal-grilja biex takkomoda aktar sorsi ta' enerġija rinnovabbli tkompli xxekkel aktar progress. L-Estonja teħtieġ ukoll li tkompli bl-isforzi tagħha biex tissinkronizza n-network tal-elettriku tagħha ma' dak tal-bqija tal-Unjoni biex telimina gradwalment id-dipendenza tagħha fuq il-grilja tal-elettriku BRELL (Belarussja, Russja, Estonja, Litwanja u Latvja). Qed isir progress, iżda t-tranżizzjoni għad trid titlesta. Għal dak l-għan, hija meħtieġa kooperazzjoni mal-Latvja u l-Litwanja. L-effiċjenza enerġetika hija kruċjali għat-tranżizzjoni ekoloġika tal-Estonja. Iż-żieda fl-effiċjenza enerġetika tal-ekonomija, inkluż tal-istokk tal-bini, ser tirrikjedi miri aktar ambizzjużi tal-effiċjenza enerġetika u żieda fil-kapaċità ta' rinnovazzjoni ta' muniċipalitajiet iżgħar billi jiġu mmirati aħjar il-miżuri ta' appoġġ. L-Estonja ffukat fuq iż-żieda tas-sostenibbiltà tas-settur tat-trasport tagħha billi adottat il-Pjan ta' Żvilupp tat-Trasport u tal-Mobilità 2021-2035, iżda jenħtieġ li jittieħdu miżuri aktar xierqa biex tiġi aċċellerata l-bidla lejn settur tat-trasport li jniġġes inqas.

---

[17] Regolament tal-Kunsill (UE) 2022/1369 tal-5 ta' Awwissu 2022 dwar miżuri kkoordinati għal tnaqqis fid-domanda għall-gass (ĠU L 206, 8.8.2022, p. 1).

Għalkemm l-Estonja tinvesti fl-elettrifikazzjoni tan-network ferrovjarju, l-implimentazzjoni tiegħu għadha ma ġietx ivvalutata. Jeħtieġ li sseħħ ukoll bidla lejn trasport sostenibbli fil-qasam tal-vetturi privati, fejn huwa meħtieġ użu usa' ta' vetturi b'emissjonijiet żero u baxxi. Inċentivi rilevanti bħat-taxxi ambjentali, inkluża taxxa annwali fuq il-vetturi tat-triq ibbażata fuq l-emissjonijiet, jistgħu jgħinu biex titħaffef il-bidla lejn għażliet tat-trasport li jniġġsu inqas.

(35) In-nuqqas ta' ħaddiema u ħiliet fis-setturi u l-okkupazzjonijiet ewlenin għat-tranżizzjoni ekoloġika, inkluż il-manifattura, l-introduzzjoni u l-manutenzjoni ta' teknoloġiji b'emissjonijiet żero netti, qed joħolqu ostakli fit-tranżizzjoni lejn ekonomija b'emissjonijiet żero netti. Sistemi ta' edukazzjoni u taħriġ ta' kwalità għolja li jirrispondu għall-ħtiġijiet tas-suq tax-xogħol li qed jinbidlu u miżuri mmirati ta' titjib tal-ħiliet u taħriġ mill-ġdid huma kruċjali biex jitnaqqas in-nuqqas ta' ħiliet u jiġu promossi l-inklużjoni u r-riallokazzjoni tax-xogħol. Biex tiġi sfruttata l-provvista tax-xogħol mhux sfruttata, dawk il-miżuri jeħtieġ li jkunu aċċessibbli, b'mod partikolari għall-individwi u fis-setturi u r-reġjuni l-aktar affettwati mit-tranżizzjoni ekoloġika. Fl-2022, ġew irrapportati nuqqasijiet ta' ħaddiema fl-Estonja għal 68 okkupazzjoni li kienu jeħtieġu ħiliet jew għarfien speċifiċi għat-tranżizzjoni ekoloġika, inkluż sorters tal-iskart, tekniċi tal-inġinerija ċivili u inġiniera ċivili. Barra minn hekk, in-nuqqas ta' ħaddiema ġie rrappurtat bħala fattur li jillimita l-produzzjoni fl-industrija u l-kostruzzjoni.

(36) Fid-dawl tal-valutazzjoni tal-Kummissjoni, il-Kunsill eżamina l-Programm ta' Stabbiltà tal-2023 u l-opinjoni[18] tiegħu hija riflessa fir-rakkomandazzjoni (1).

18 Skont l-Artikolu 5(2) tar-Regolament (KE) Nru 1466/97.

(37) Fid-dawl tal-interkonnessjonijiet mill-qrib bejn l-ekonomiji tal-Istati Membri taż-żona tal-euro u l-kontribut kollettiv tagħhom għall-funzjonament tal-unjoni ekonomika u monetarja, il-Kunsill irrakkomanda li l-Istati Membri taż-żona tal-euro jieħdu azzjoni, inkluż permezz tal-pjanijiet tagħhom għall-irkupru u r-reżiljenza, biex (i) jippreservaw is-sostenibbiltà tad-dejn u joqogħdu lura minn appoġġ fuq bażi wiesgħa għad-domanda aggregata fl-2023, jimmiraw aħjar il-miżuri fiskali meħuda biex itaffu l-impatt tal-prezzijiet għoljin tal-enerġija u jirriflettu dwar modi xierqa biex inaqqsu l-appoġġ hekk kif jonqsu l-pressjonijiet tal-prezzijiet tal-enerġija; (ii) isostnu livell għoli ta' investiment pubbliku u jippromwovu l-investimenti privati biex jappoġġaw it-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali; (iii) jappoġġaw l-iżviluppi fil-pagi li jtaffu t-telf fil-kapaċità tal-akkwist filwaqt li jillimitaw l-effetti sekondarji fuq l-inflazzjoni, ikomplu jtejbu l-politiki attivi tas-suq tax-xogħol u jindirizzaw in-nuqqas ta' ħiliet; (iv) itejbu l-ambjent tan-negozju u jiżguraw li l-appoġġ għall-enerġija lill-kumpaniji jkun kosteffettiv, temporanju u mmirat lejn ditti vijabbli u li jżomm l-inċentivi għat-tranżizzjoni ekoloġika; u (v) jippreservaw l-istabbiltà makrofinanzjarja u jimmonitorjaw ir-riskji filwaqt li jkomplu jaħdmu fuq it-tlestija tal-unjoni bankarja. Għall-Estonja, ir-rakkomandazzjonijiet (1), (2), (3) u (4) jikkontribwixxu għall-implimentazzjoni tal-ewwel, it-tieni u t-tielet rakkomandazzjonijiet mogħtija fir-Rakkomandazzjoni tal-2023 dwar iż-żona tal-euro,

B'DAN JIRRAKKOMANDA li l-Estonja tieħu azzjoni fl-2023 u fl-2024 biex:

1. Tnaqqas gradwalment il-miżuri urġenti ta' appoġġ għall-enerġija fis-seħħ**,** u tuża l-iffrankar relatat biex tnaqqas id-defiċit tal-gvern, malajr kemm jista' jkun fl-2023 u l-2024. Jekk iż-żidiet imġedda fil-prezzijiet tal-enerġija jkunu jeħtieġu miżuri ta' appoġġ ġodda jew li jitkomplew, tiżgura li tali miżuri ta' sostenn ikunu mmirati lejn il-protezzjoni tal-unitajiet domestiċi u d-ditti vulnerabbli, ikunu fiskalment affordabbli, u jippreservaw l-inċentivi għall-iffrankar tal-enerġija.

   Tiżgura politika fiskali prudenti, b'mod partikolari billi tillimita ż-żieda nominali fin-nefqa primarja netta ffinanzjata nazzjonalment fl-2024 għal mhux aktar minn 4.9 %[19].

   Tippreserva l-investiment pubbliku ffinanzjat fil-livell nazzjonali u tiżgura l-assorbiment effettiv tal-għotjiet taħt il-Faċilità u ta' fondi oħra tal-Unjoni, b'mod partikolari biex trawwem it-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali.

   Għall-perjodu lil hinn mill-2024, tkompli ssegwi strateġija fiskali fuq terminu medju ta' konsolidazzjoni gradwali u sostenibbli, flimkien ma' investimenti u riformi li jwasslu għal tkabbir sostenibbli ogħla, sabiex tikseb pożizzjoni fiskali prudenti fuq terminu medju.

2. Tipproċedi bl-implimentazzjoni kostanti tal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza tagħha inkluż il-kapitolu REPowerEU tagħha. Tkompli l-implimentazzjoni rapida tal-programmi tal-politika ta' koeżjoni, f'komplementarjetà u sinerġija mill-qrib mal-pjan għall-irkupru u r-reżiljenza.

3. Issaħħaħ il-protezzjoni soċjali billi testendi l-kopertura tal-benefiċċji tal-qgħad, b'mod partikolari għal dawk li jaħdmu għal perjodi qosra u f'forom mhux standard ta' xogħol, sabiex jiġi indirizzat, fost l-oħrajn, il-faqar fix-xjuħija. Ittejjeb l-aċċess għall-kura tas-saħħa u l-kura fit-tul u l-affordabbiltà tagħhom, b'mod partikolari billi tiżgura l-finanzjament sostenibbli tagħhom.

[19] Li hija stmata li tikkorrispondi għal titjib annwali fil-bilanċ tal-baġit strutturali ta' mill-inqas 0.3 % tal-PDG għall-2024, kif deskritt fil-premessa 24.

4. Tnaqqas id-dipendenza ġenerali fuq il-fjuwils fossili, taċċellera l-użu ta' sorsi ta' enerġija rinnovabbli, inkluż permezz tat-tisħiħ tal-kapaċità tal-grilja domestika tal-elettriku. Tiżgura kapaċità suffiċjenti ta' interkonnessjonijiet tal-elettriku biex tiżdied is-sigurtà tal-provvista u titkompla s-sinkronizzazzjoni mal-grilja tal-elettriku tal-Unjoni. Issaħħaħ l-effiċjenza enerġetika permezz ta' finanzjament ġdid u miżuri ta' appoġġ biex jintlaħqu l-miri tal-istrateġija ta' rinnovazzjoni fit-tul. Tkompli l-isforzi biex jiżdied is-sehem tat-trasport sostenibbli bl-elettrifikazzjoni tan-network ferrovjarju u permezz ta' tassazzjoni li tinċentiva t-tiġdid gradwali tal-istokk tal-vetturi lejn vetturi b'livell żero jew baxx ta' emissjonijiet. Iżżid l-isforzi politiċi mmirati lejn il-forniment u l-akkwist tal-ħiliet u l-kompetenzi meħtieġa għat-tranżizzjoni ekoloġika.

Magħmul fi Brussell,

Għall-Kunsill
Il-President